

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA KALISZA

z dnia 24 kwietnia 2025 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) i art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Załącznik do uchwały Nr LXXI/1020/2023 Rady Miasta Kalisza z dnia 28 grudnia 2023 r. w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026, otrzymuje brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**MIEJSKI PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2024-2026**

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

II. Diagnoza problemów alkoholowych.

1. Rynek napojów alkoholowych.
2. Szkody zdrowotne i społeczne u osób uzależnionych i nadużywających alkoholu.
3. Zaburzenia życia rodzinnego związane z alkoholem, w tym zjawisko przemocy domowej.
4. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież.
5. Działania instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

III. Diagnoza problemów narkotykowych.

1. Szkody zdrowotne i społeczne wynikające z używania szkodliwego i uzależnienia od narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz NSP (Nowych Substancji Psychoaktywnych).
2. Zaburzenia życia rodzinnego wywołane używaniem szkodliwym i uzależnieniem od narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz NSP.
3. Używanie narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP przez dzieci i młodzież.
4. Działania instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów narkomanii.
5. Ubóstwo i wykluczenie społeczne osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodzin.

IV. Diagnoza problemów wynikających z uzależnienia od zachowań (uzależnień behawioralnych).

1. Szkody zdrowotne i społeczne wynikające z uzależnienia od zachowań (uzależnienia behawioralne).

2. Uzależnienia behawioralne wśród dzieci i młodzieży.
3. Działania instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów uzależnień behawioralnych.

V. Zasoby.

VI. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025 – wykaz działań dla jednostek samorządu terytorialnego służących realizacji celu operacyjnego 2: Profilaktyka uzależnień.

VII. Cel główny i obszary szczegółowe Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

VIII. Wykaz planowanych zadań w ramach realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ich bliskich
2. Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, szczególnie adresowane do dzieci i młodzieży
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień
4. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą domową
5. Naruszanie przepisów określonych w art 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

IX. Zasady finansowania i realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

1. Zasady finansowania zadań.
2. Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu.
3. Zasady realizacji Programu.

I. Wstęp

Uzależnienie definiowane jest jako nawracające zaburzenie obejmujące procesy psychiczne, somatyczne oraz wegetatywne. Uzależnienie występuje, gdy w organizmie pojawia się przymus spożywania określonych substancji lub wykonywania pewnych czynności co prowadzi do negatywnych konsekwencji w zdrowiu i życiu człowieka.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii reguluje obowiązek realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uchwalenie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, zwanego dalej Programem. Zadania w tym zakresie należą do zadań własnych Miasta oraz realizowane są poprzez kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności przez działalność wychowawczą i informacyjną, ograniczanie dostępności alkoholu i narkotyków, leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych, zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania środków psychoaktywnych i ich usuwanie oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 określa cele i zadania jednostki samorządu terytorialnego, które są spójne z Narodowym Programem Zdrowia 2021-2025 i będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego, określoną w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz potrzebami osób z różnymi niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Narodowy Program Zdrowia 2021-2025 określa cel operacyjny: 2. Profilaktyka uzależnień, który wskazuje na zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom.

Ponadto zadania i cele ustalone w Programie są spójne ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025, która opisuje problematykę uzależnień behawioralnych; od alkoholu oraz od substancji psychoaktywnych.

II. Diagnoza problemów alkoholowych

W społeczności lokalnej Miasta Kalisza problematyka alkoholowa diagnozowana jest w szerokim zakresie, bazując przede wszystkim na współpracy różnorodnych instytucji takich jak Komenda Miejska Policji, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przychodnie specjalistyczne, kluby abstynenckie i innych podmiotów zajmujących się tą tematyką. Poprzez zestawienie danych z okresu kilku lat można zaobserwować dynamikę problemów związanych z używaniem alkoholu.

1. Rynek napojów alkoholowych

Działania podejmowane w zakresie ograniczenia dostępności napojów alkoholowych i zmniejszenia rozmiarów naruszeń przepisów prawa na rynku alkoholowym:

A. Dostępność napojów alkoholowych

Wyróżnia się dwie formy dostępności w odniesieniu do alkoholu:

- dostępność ekonomiczna – stosunek między ceną alkoholu a dochodem potencjalnego konsumenta. Wyniki badań potwierdzają, że popyt na alkohol rośnie wraz ze spadkiem ceny, natomiast maleje, kiedy ceny rosną (Moskalewicz, Sierosławski, 2005).
- dostępność fizyczna – gęstość sieci punktów sprzedaży alkoholu modyfikowana realną możliwością jego zakupu (Moskalewicz, Sierosławski, Dąbrowska, 2005).

- Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) sposobem na ograniczenie szkodliwego spożywania alkoholu jest wprowadzenie i egzekwowanie ograniczeń dotyczących komercyjnego lub publicznego dostępu do alkoholu poprzez stosowne przepisy prawa, zasady i programy. Organizacja proponuje następujące ograniczenia fizycznej dostępności alkoholu:
- wdrożenie systemu licencyjnych – monitorowanie produkcji, sprzedaży hurtowej, dostaw i serwowania alkoholu,
- uregulowanie liczby, gęstości i lokalizacji detalicznych punktów sprzedaży m.in. uregulowanie godzin i dni,
- ograniczenie spożywania alkoholu w miejscu publicznym,
- podwyżka cen poprzez akcyzę i politykę cenową.

Tabela 1: Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Kaliszu

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Liczba punktów sprzedaży - sklepy	202	204	204	206
Liczba punktów sprzedaży – lokale gastronomiczne	91	94	91	99
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 18% zawartości alkoholu	239	238	234	242

Tabela 2: Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych	293	298	295	305
Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży	313	307	317	325

Według danych Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w 2022 r. za średnie miesięczne wynagrodzenie w Polsce można było kupić 1889 butelek piwa, 269 butelek wina oraz 219 butelek mocnego alkoholu, co oznacza że mimo 10% podwyżki podatku akcyzowego od napojów alkoholowych dostępność ekonomiczna wzrosła.

B. Ilość zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych

Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi rada gminy ma obowiązek w drodze uchwały ustalić maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Regulacje te zgodnie z art. 1 i 2 ustawy mają służyć między innymi ograniczeniu dostępności alkoholu.

Rada Miasta Kalisza Uchwałą Nr XXXI/448/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 29 października 2020r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży tych napojów na terenie Miasta Kalisza ustaliła możliwość wydania:

- maksymalnie 320 zezwoleń na sprzedaż zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo, w tym przeznaczonych do spożycia: poza miejscem sprzedaży – 210 zezwoleń, w miejscu sprzedaży – 100 zezwoleń;
- maksymalnie 290 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w tym przeznaczonych do spożycia: poza miejscem sprzedaży – 210 zezwoleń, w miejscu sprzedaży – 80 zezwoleń;

- maksymalnie 265 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu, w tym przeznaczonych do spożycia: poza miejscem sprzedaży – 200 zezwoleń, w miejscu sprzedaży – 65 zezwoleń.

Powyższe limity zezwoleń nie uległy zmianie na przestrzeni trzech ostatnich lat. Obowiązuje maksymalna liczba wydanych łącznie zezwoleń w wysokości 875. Ilość rodzajów zezwoleń jest zróżnicowana ze względu na zawartość procentową w poszczególnych napojach alkoholowych. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pracując nad diagnozą problemów alkoholowych w Kaliszu, dokonała analizy poziomu wykorzystania obowiązującego na terenie Miasta Kalisza limitu zezwoleń oraz liczby mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych. Ustalono, że nie jest zasadna zmiana aktualnie obowiązującej uchwały zarówno w zakresie maksymalnej liczby zezwoleń jak również, usytuowania miejsc sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych.

Tabela 3: Liczba zezwoleń wydanych na sprzedaż napojów alkoholowych.

	Ilość wydanych zezwoleń ogółem	Ilość wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkohol. przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	Ilość wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkohol. przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży
I poł. 2023	147	63	84
2022	269	105	164
2021	224	117	107
2020	200	118	82

Wyżej wspomniana uchwała Rady Miasta wprowadza zakaz wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w miejscu i poza miejscem sprzedaży w punktach usytuowanych w odległości mniejszej niż 50 m od:

- przedszkola, szkoły podstawowej i ponadpodstawowej oraz placówki oświatowo-wychowawczej, poza szkołami wyższymi i placówkami dla dorosłych;
- placówki prowadzącej działalność socjoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży;
- obiekty sakralne, rozumiane jako obiekty służące praktykom religijnym
- placówki zajmujące się leczeniem osób uzależnionych
- schroniska i noclegownie dla bezdomnych.

C. Ilość zezwoleń, które wygasły z tytułu niedokonania opłaty w ustawowym terminie lub niezłożenia oświadczenia oraz ilość zezwoleń, które zostały cofnięte w związku z naruszeniem art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dot. sprzedaży alkoholu niepełnoletnim.

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta Kalisza przestrzegają warunków sprzedaży, o których mówi ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Tabela 4: Zezwolenia cofnięte z tytułu nieprzestrzegania warunków sprzedaży w związku z naruszeniem art. 15 ustawy dot. sprzedaży alkoholu niepełnoletnim oraz zezwolenia, które wygasły z powodu nieterminowej opłaty za korzystanie z zezwoleń.

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Ilość decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia	1	0	1 (nieprawomocna)	0
Ilość decyzji wygaszających zezwolenia – nieterminowa opłata	1	0	2	1

D. Kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych

W 2022 roku Zespół Kontrolny Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu przeprowadził kontrolę 20 punktów sprzedaży napojów alkoholowych działając na podstawie Zarządzeniem Nr 101/2019 z dnia 22 lutego 2019 r. Prezydenta Miasta Kalisza w sprawie ustalenia procedury kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych z późn. zm. Z kolei w roku 2023 Zespół przeprowadził łącznie 52 kontrole punktów sprzedaży.

Tabela 5: Kontrole podmiotów posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz działania profilaktyczno-edukacyjne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2023	2022	2021	2020
Ilość kontroli	50 kontroli planowanych 1 kontrola interwencyjna 1 - sprawdzenie lokalizacji punktu	4 rekontrole 16 kontroli planowanych	33 kontrole planowane 1 kontrola interwencyjna 1 - sprawdzenie lokalizacji punktu	21 kontroli planowanych 1 kontrola interwencyjna 4 - sprawdzenie lokalizacji punktu
Akcje profilaktyczne i profilaktyczno-edukacyjne		45 punktów sprzedaży objętych akcją profilaktyczną „Na straży prawa. Alkohol tylko dla 18+” Poradnik prasowy „Alkoholizm” - 1000 szt. „Na straży prawa – sprawdzam i chronię” - 25 pakietów	205 szkoleń w punktach sprzedaży alkoholu metodą „Tajnego klienta” dot. sprzedaży alkoholu nieletnim	Podczas kontroli planowanych członkowie zespołów kontrolnych przekazywali sprzedawcom materiały profilaktyczno - edukacyjne

Przedmiotem kontroli realizowanych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych było przestrzeganie zasad obrotu napojami alkoholowymi, stosownie do postanowień ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

- przestrzeganie zasad obrotu napojami alkoholowymi zawartych w ustawie tj. zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom do lat 18, osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości oraz na kredyt lub pod zastaw,
- przypadki zakłócania porządku publicznego w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych przez daną placówkę,
- kontrola wiarygodności składanych przez przedsiębiorcę oświadczeń o wysokości obrotu napojami alkoholowymi (wydruk z kasy fiskalnej lub systemu komputerowego),
- wprowadzanie do sprzedaży napojów alkoholowych pochodzących z nielegalnych źródeł,
- przestrzeganie warunków określonych w zezwoleniu na sprzedaż napojów alkoholowych:
  - o posiadanie aktualnego zezwolenia na obrót napojami alkoholowymi, wniesienie stosownej opłaty,
  - o posiadanie tytułu prawnego do korzystania z lokalu stanowiącego punkt sprzedaży,
  - o zmiany stanu faktycznego i prawnego w stosunku do danych zawartych w zezwoleniu,
  - o zaopatrywanie się w napoje alkoholowe u producentów i przedsiębiorców posiadających odpowiednie zezwolenie na sprzedaż hurtową napojów alkoholowych,
  - o przestrzeganie przepisów dot. reklamy i promocji napojów alkoholowych,
  - o realizacja obowiązku umieszczania informacji o szkodliwości spożywania alkoholu,

- przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych w placówkach do tego nieuprawnionych,

Głównymi uchybieniami pojawiającymi się podczas kontroli przeprowadzanych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są: brak wydruku z kasy fiskalnej lub niezgodność danych z wydruku z danymi złożonymi w oświadczeniu (do wyjaśnienia), brak wywieszek o szkodliwości alkoholu, brak wymaganych dokumentów, brak książki kontroli.

W 2023 r. do Prokuratury Rejonowej w Kaliszu zostało skierowane zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych bez posiadanego stosownego zezwolenia. Została cofnięta również decyzja na sprzedaż napojów alkoholowych w punkcie handlowym, ze względu na złożenie fałszywego oświadczenia o wartości sprzedaży napojów alkoholowych,

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2022 r. zaopiniowała 65, a do listopada 2023 r. 54 wnioski o zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji z uchwałą Nr XXXI/448/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 29 października 2020 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży tych napojów na terenie Miasta Kalisza (z późn. zm.). Wynika z tego, że na przestrzeni dwóch lat o zezwolenie wnioskowała podobna ilość przedsiębiorców.

E. Działalność Straży Miejskiej Kalisza wobec przestrzegania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych oraz zakłócania porządku przez osoby nietrzeźwe.

Patrole Straży Miejskiej podejmują działania kontrolne w rejonie punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem między innymi wyeliminowania sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim i nietrzeźwym. Ponadto Straż Miejska wykorzystuje monitoring stacjonarny i kamery mobilne w działaniach mających na celu przeciwdziałanie spożywaniu alkoholu w miejscach publicznych. Ponadto podczas patrol Straż Miejska wykorzystuje zakupione samochody elektryczne – przygotowane do przewozu osób nietrzeźwych oraz rowery elektryczne.

Tabela 6: Działania interwencyjne dotyczące przestrzegania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych oraz zakłócania porządku publicznego przez osoby nietrzeźwe.

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Zgłoszenia związane ze spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych	51	115	147	233
Doprowadzenia osób nietrzeźwych PDOZ/miejsce zamieszkania	14/5	37/10	32/9	28/12
Ukaranie osób spożywających alkohol w miejscach publicznych	Pouczenie – 73 MK – 121 Sąd – 1	251 317 4	426 193 3	709 15 3

F. Działalność interwencyjna Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu wobec osób nietrzeźwych

Działania interwencyjne, które są podejmowane przez Komendę Miejską Policji w Kaliszu dotyczą reagowania zarówno na zgłoszenia, jak i sytuacje napotkane podczas patroli i kontroli zarówno w ogólnej przestrzeni publicznej i w miejscach, w których sprzedawane są napoje alkoholowe. Ponadto Komenda Miejska Policji w Kaliszu realizuje działania o charakterze profilaktycznym jak np. „Akcje Trzeźwość” czy „Trzeźwy poranek” podczas obchodów Kaliskich Dni Trzeźwości. W 2023r. dla Policji zakupiono pięć urządzeń do badania trzeźwości, które są wykorzystywane na kaliskich drogach podczas rutynowych kontroli oraz akcji trzeźwościowych.

Tabela 7: Nieprzestrzeganie przepisów prawa przez osoby nietrzeźwe

	I poł. 2023	2022	2021	2020
ilość przestępstw popełnionych przez osoby nietrzeźwe	148	446	397	409
Ilość zatrzymanych nietrzeźwych kierowców	128	352	316	286
Ilość osób ukaranych za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym	870 mkk 8 wniosków	2428 mkk 62 wnioski	2360 mkk 14 wniosków	2587 mkk
Ilość interwencji związanych z zakłócaniem porządku publicznego przez osoby nietrzeźwe	1325	1673	1683	1709

G. Dochody z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Dochody Miasta z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w ostatnich latach kształtowały się następująco:

Tabela 8: Dochody Miasta z tyt. opłat za korzystanie z zezwoleń

Do XI 2023	2022	2021	2020
2 915 682,80	2 746 220,58	2 392 910,08	2 488 086,97

Środki z ww. tytułu mogą być wydatkowane jedynie na realizację zadań zawartych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i nie mogą być przeznaczone na inny cel.

2. Szkody zdrowotne i społeczne u osób uzależnionych i nadużywających alkoholu

Alkohol jest substancją psychoaktywną, toksyczną, której używanie może powodować przede wszystkim szkody zdrowotne, społeczne oraz ekonomiczne zarówno pojedynczej jednostki jak i całego społeczeństwa. Napoje alkoholowe są najczęściej spożywane w celu zmiany stanu ośrodkowego układu nerwowego, co oznacza zmiany w funkcjonowaniu całego organizmu. Nawet najmniejsze używanie alkoholu może prowadzić do uszkodzeń, które w następstwie pogarszają stan zdrowia człowieka. Spożywanie napojów alkoholowych oddziałuje na funkcjonowanie jednostki w każdym obszarze życia, może powodować problemy zdrowotne, które doprowadzają do wyniszczania narządów, jak i pogłębiać problemy na tle psychicznym powodując między innymi depresję, nerwice czy inne zaburzenia psychiczne.

Z raportu „Zwrot w modelach konsumpcji, 2. edycja raportu Alkohol w Polsce” wynika, że w trakcie dwóch pandemicznych lat konsumpcja czystego alkoholu na jednego mieszkańca zmalała. Wskazano jednak, że populacja spożywająca napoje alkoholowe coraz częściej wybiera napoje spirytusowe, co oznacza że zmienia się sposób konsumpcji alkoholu – rosnący udział napojów wysokoprocentowych kosztem tych o niskiej zawartości alkoholu oraz niski udział wina. Rezultatem jest między innymi największy od 30 lat udział napojów spirytusowych w ogólnym spożyciu napojów alkoholowych.

Działania podejmowane w zakresie ograniczenia szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych nadużywaniem alkoholu i uzależnieniem od alkoholu:

A. Leczenie osób uzależnionych

Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej od alkoholu jest psychoterapia indywidualna i grupowa. W Kaliszu funkcjonują dwie placówki, w których taką pomoc może uzyskać osoba uzależniona (w ramach kontraktu z NFZ): NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

przy ul. Lipowej 5, która realizuje 42-tygodniowy program finansowany przez NFZ oraz Centrum Medyczne MULTIMED – przychodnia specjalistyczna przy ul. Majkowskiej 13A w Kaliszu, która realizuje program terapeutyczny dla osób uzależnionych w formie oddziału dziennego, terapii indywidualnej i grupowej.

Tabela 9: Liczba osób uzależnionych od alkoholu, które zgłosiły się na leczenie

	I poł. 2023	2022	2021	2020
NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	484	651	641	665
MULTIMED przychodnia specjalistyczna	348	521	524	478

B. Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych – FASD

Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) to zaburzenia rozwoju występujące u dzieci matek pijących alkohol w czasie ciąży. Spożywanie nawet najmniejszej ilości alkoholu przez kobietę w ciąży może prowadzić do toksycznego uszkodzenia płodu. Alkohol w życiu płodowym dziecka, może doprowadzić do nieodwracalnych zmian strukturalnych i funkcjonalnych mózgu. Najcięższym zaburzeniem jest Płodowy Zespół Alkoholowy (FAS), w którym oprócz uszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego występują przede wszystkim: prenatalne zaburzenia wzrostu i dysmorfie twarzy.

Realizując zadania wynikające z MPPiRPAoPN na lata 2022-2023 „Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, rodziny z problemem alkoholowym FAS” prowadzono działania informacyjne udostępniając broszury informacyjne w Światowym Dniu FASD 8 września za pośrednictwem strony internetowej miasta oraz mediów społecznościowych tj. Zdrowy Kalisz.

C. Wsparcie i pomoc w utrzymaniu abstynencji – funkcjonowanie klubów abstynenckich i ruchu samopomocowego AA.

Dużą rolę we wsparciu osób uzależnionych w utrzymaniu abstynencji odgrywają stowarzyszenia abstynenckie. Stowarzyszenia te prowadzą w Kaliszu dwa kluby i jedną świetlicę abstynencką, w których realizowane są programy rehabilitacyjne zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych i ich rodzin: aktywizacja społeczna, wsparcie w utrzymaniu abstynencji, pomoc w rozwiązywaniu różnorodnych problemów, motywowanie do leczenia odwykowego. Są to: **Stowarzyszenie Abstynencki Klub „Zdrowie i Trzeźwość”, Stowarzyszenie Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy „JANTAR”, Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym i Uzależnionym od Alkohol i Ich Rodzinom „ŻYCIE”**. W siedzibach stowarzyszeń odbywają się także spotkania grup samopomocowych.

W Kaliszu działa 11 grup samopomocowych AA (Anonimowi Alkoholicy). Są one dodatkowym elementem poza terapią odwykową, oferując wsparcie w utrzymaniu abstynencji. Grupy te są wspólnotą trzeźwościową. Ich program oparty jest na „12 krokach AA” i „12 tradycjach”. Udział w grupach samopomocowych jest anonimowy. Ze względu na zasady ideowe oraz przepisy prawa grupy te nie mogą korzystać z zewnętrznego dofinansowania swojej działalności.

D. Organizacja obozów terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin.

W 2022 roku w obozie dla osób uzależnionych i ich rodzin wzięło udział 90 osób. Z kolei w roku 2023 obóz zrealizowały jedynie 2 z 3 stowarzyszeń, zapewniając jednocześnie wyjazd dla 60 osób. Wynikało to z całkowitej zmiany zarządu jednego ze stowarzyszeń i braku możliwości podjęcia się realizacji obozu. Podczas każdego wyjazdu osoby uzależnione i członkowie ich rodzin mieli możliwość uczestniczenia w terapiach i działaniach zmierzających do zapobiegania

wykluczeniu społecznemu oraz działań opartych na redukcji szkód i zwiększeniu dostępności do istniejących form wsparcia (NPZ).

E. Warsztaty i grupy terapeutyczne uzupełniające podstawowy program terapeutyczny finansowany przez NFZ.

W 2022 roku realizowano następujące programy i warsztaty zwiększające dostępność pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych, wykraczających poza kontrakty z NFZ:

- warsztat pracy z emocjami jako strategii radzenia sobie ze stresem dla osób uzależnionych po podstawowym programie terapii.

Z kolei w roku 2023 zorganizowano:

- prowadzenie grupy terapeutycznej „Analiza i praca nad programem 12 kroków AA”.

F. Działania rehabilitacyjne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych z problemem alkoholowym wraz z udzieleniem schronienia.

W Kaliszu w 2022 oraz 2023 roku podobnie jak w latach poprzednich funkcjonowały cztery miejsca, gdzie osoby bezdomne z problemem alkoholowym mogą uzyskać pomoc w postaci schronienia, posiłku, odzieży oraz pomocy terapeutycznej:

- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn im. św. Brata Alberta ul. Warszawska 93A,
- Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn: Polski Czerwony Krzyż, ul. Dobrzecka 2,
- Ogrzewalnia dla kobiet i mężczyzn: Polski Czerwony Krzyż, ul. Dobrzecka 2,
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn: Caritas Diecezji Kaliskiej, ul. Stawiszyńska 20; siedziba schroniska - Słupia (transport do schroniska zapewnia Caritas).

Wszystkie osoby przebywające w schroniskach czy noclegowni są objęte programem rehabilitacyjnym i reedukacyjnym, który ma na celu zmotywowanie ich do podjęcia leczenia odwykowego, przywrócenie zdolności do samodzielnego życia społecznego i funkcjonowania w rolach społecznych.

Ww. placówki funkcjonują zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego i Ministerstwa Zdrowia. W 2023 r. rozpoczęła się inwestycja polegająca na rozbudowie noclegowni w celu dostosowania warunków do standardów wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie zapewnienia schronienia dla bezdomnych tj. konieczność dostosowania obiektu do aktualnych wymagań poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej obiektu oraz warunków sanitarnych.

G. Działania konsultacyjno-interwencyjne wobec osób bezdomnych.

W Kaliszu od pięciu lat przy ul. Stawiszyńskiej 20 działa Punkt konsultacyjno-interwencyjny dla osób z problemem alkoholowym (kobiet i mężczyzn) i ich rodzin, w tym osób bezdomnych. Punkt prowadzony jest przez Caritas Diecezji Kaliskiej. Część interwencyjna jest czynna całodobowo. Dyżuruje tam między innymi lekarz i ratownik medyczny, którzy przeprowadzają wstępną diagnozę stanu zdrowia bezdomnego i ewentualnie kierują go do schroniska, noclegowni lub innego miejsca, w którym uzyska stosowną pomoc. Każda osoba, która się zgłosi do punktu ma możliwość kąpieli, wymiany odzieży, otrzymania ciepłego posiłku. Ponadto osoby z problemem alkoholowym oraz członkowie ich rodzin mogą skorzystać z konsultacji terapeutycznej i psychologicznej.

Tabela 10: Punkt konsultacyjno - interwencyjny

działanie	I poł. 2022	2022	2021	2020
interwencje	14 + 22 telefony	15+ 40 telefony	12+ 42 telefony	12+ 42 telefony
Konsultacje lekarskie	137	230	112	112
Konsultacje terapeuty i	98	182	143	143

psychologa				
------------	--	--	--	--

Działania interwencyjne wobec osób bezdomnych podejmuje również Straż Miejska Kalisza. Strażnicy patrolują miejsca, w których najczęściej przebywają osoby bezdomne (pustostany, parki, piwnice), a spotkane tam osoby kierują do miejsc, gdzie mogą one uzyskać pomoc. Ponadto Straż Miejska podejmuje interwencje po wcześniejszym zgłoszeniu występowania określonej sytuacji.

H. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Ofertę pomocy i wsparcia dla osób z problemem alkoholowym na terenie naszego miasta uzupełniają działania podejmowane w Klubie Integracji Społecznej prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W ramach KIS realizowane są konsultacje indywidualne oraz działania zmierzające do aktywizacji zawodowej i społecznej tych osób. Grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (motywowanie do leczenia, wsparcie w utrzymaniu abstynencji) spotyka się regularnie dwa razy w tygodniu.

Tabela 11: Liczba osób z problemem alkoholowym, które skorzystały z pomocy w KIS

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Ilość kobiet	55	80	45	52
Ilość mężczyzn	91	172	260	171

I. Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego.

W ramach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonuje Zespół ds. motywowania do leczenia odwykowego. Wnioski skierowane do Komisji z prośbą o skierowanie na leczenie przekazywane są do Zespołu ds. Motywowania do leczenia odwykowego. Wniosek tego typu może złożyć każda osoba, którą niepokoi sytuacja osoby używającej alkohol – instytucja, ośrodek pomocy społecznej, policja, zakład pracy, rodzina). Następnie osoba wskazana zostaje pisemnie wezwana na posiedzenie Zespołu, gdzie omawiana jest sytuacja oraz problematyka uzależnienia.

Tabela 12: Liczba osób z problemem alkoholowym, w stosunku do których MKRPA podjęła czynności mające na celu zmotywowanie ich do leczenia odwykowego

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Ilość osób	15	12	8	10

Zaobserwować można, że po okresie pandemii wzrosła ilość składanych wniosków o skierowanie na leczenie osoby borykającej się z problemem alkoholowym. Może to wynikać z omawianej wcześniej tendencji sięgania po alkohole wysokoprocentowe.

J. Zobowiązanie do leczenia odwykowego

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa – na leczenie odwykowe można skierować osobę, która w związku z nadużywaniem alkoholu powoduje rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchyla się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłóca spokój lub porządek publiczny. O zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego orzeka sąd rejonowy, który wszczyna postępowanie na wniosek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych lub prokuratury.

Tabela 13: Liczba osób w sprawie których Prokuratura Rejonowa w Kaliszu wystąpiła do sądu z wnioskiem o skierowanie ich na przymusowe leczenie odwykowe

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Ilość osób	45	52	53	70

3. Zaburzenia życia rodzinnego związane z alkoholem, w tym zjawisko przemocy domowej.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (wcześniej „przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”) pojęcie „przemocy domowej” definiowane jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszając prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy. Rodziny, w których występuje problem uzależnienia lub współuzależnienia znacznie częściej narażone są na szkodliwe konsekwencje wynikające z nadużywania alkoholu. Uzależnienie wpływa na cały system rodzinny, destabilizuje go, zakłóca prawidłowe funkcjonowanie i prowadzi do zaburzeń na różnych płaszczyznach. Dysfunkcyjne rodziny szczególnie utrudniają prawidłowy rozwój dziecka – poznawczy, emocjonalny i społeczny. Najczęściej pojawiają się mechanizmy obronne, które w dorosłym życiu nierzadko utrudniają prawidłowe funkcjonowanie. Członkowie rodzin, w których występuje problem uzależnienia szczególnie narażone są na doznawanie przemocy różnego rodzaju.

Podjęmowane działania w zakresie ograniczeń zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych nadużywaniem alkoholu, a w szczególności ochrony przed przemocą domową:

A. Realizacja terapii indywidualnej i grupowej dla osób współuzależnionych

W ramach kontraktów z NFZ osoby współuzależnione lub rodziny osoby uzależnionej/pijącej szkodliwie mogą uzyskać pomoc terapeutyczną w dwóch placówkach na terenie Miasta: NZOZ Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Kaliszu przy ul. Lipowej 5 i w Centrum Medycznym MULTIMED przy ul. Majkowskiej 13.

Tabela 14: Liczba osób współuzależnionych, którym udzielono pomocy

	I poł. 2023	2022	2021	2020
NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	180	248	247	274
Centrum Medyczne MULTIMED	348	521	147	149

B. Warsztaty i grupy terapeutyczne uzupełniające podstawowy program terapeutyczny finansowany przez NFZ

W 2022 roku realizowano następujące programy i warsztaty zwiększające dostępność pomocy terapeutycznej dla osób współuzależnionych, wykraczających poza kontrakty z NFZ oraz finansowane z budżetu Miasta Kalisza:

- Warsztat pracy z emocjami jako strategii radzenia sobie ze stresem dla rodzin osób uzależnionych,
- Program z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej dla młodzieży z grup ryzyka – 2 grupy,
- Grupa terapeutyczna dla Dorosłych Dzieci Alkoholików.

Z kolei w roku 2023 zorganizowano:

- Prowadzenie grupy pracy z traumą dla rodzin i bliskich osób uzależnionych – 2 grupy
- Prowadzenie grupy DDA i DDD dla osób współuzależnionych z syndromem DDA i DDD.

C. Ochrona przed przemocą domową

Osoby doznające przemocy domowej mogą uzyskać pomoc w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej – Dziale Interwencji Kryzysowej. Pomoc ta jest udzielana w formie poradnictwa specjalistycznego udzielanego przez psychologów, pedagogów i pracowników socjalnych oraz w formie schronienia. Zespół Interdyscyplinarny znajduje się przy ul. Obywatelskiej 4, a Dział Interwencji Kryzysowej przy ul. Granicznej 1c w Kaliszu. W 2021 r. wychodząc naprzeciw zapisom ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami rozpoczęto inwestycję finansowaną ze środków alkoholowych polegającą na instalacji windy osobowej i monitoringu w budynku MOPS przy ul. Granicznej, która ułatwi dostęp m. in. osobom korzystającym ze schroniska dla ofiar przemocy oraz Klubu Integracji Społecznej. W 2023 roku realizacja inwestycji zakończyła się.

Tabela 15: Liczba osób i konsultacji osób doznające przemocy w rodzinie w DIK

I poł. 2023	2022	2021	2020
78 osób	177 osób	378 osób	505 osób
90 konsultacje	206 konsultacje	504 konsultacje	563 konsultacje

W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zaistniała konieczność ponownego powołania Zespołu Interdyscyplinarnego, uwzględniając wcześniejsze zawarcie porozumień pomiędzy Miastem a jednostką reprezentującą zgodnie z ustawą: pomoc społeczną, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizację pozarządową. Zespół będzie podejmował działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy, w tym realizowanie procedury „Niebieskie Karty” i koordynowanie działania podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w jego skład.

Zadania ZI obejmują przede wszystkim: diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Poprzez założenie Niebieskiej Karty można uruchomić całą procedurę działań realizowanych poprzez poszczególne Jednostki wchodzące w skład Zespołu. Najwięcej Niebieskich Kart zakłada policja podczas interwencji domowych.

Tabela 16: Liczba „Niebieskich Kart”, które trafiły do Zespołu Interdyscyplinarnego

I poł. 2023	2022	2021	2020
60	148	190	172

Od 2020 r. rodziny uwikłane w przemoc, zarówno osoby doznające przemocy, jak i osoby stosujące przemoc oraz świadkowie przemocy, mogą uzyskać pomoc konsultanta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Dziale Pomocy Środowiskowej MOPS przy ul. Granicznej, od poniedziałku do piątku w godz. od 8-14 lub telefonicznie pod numerem: 506 162 271.

O skali problemu dot. przemocy w rodzinie w naszym mieście świadczy ilość policyjnych interwencji domowych związanych z przemocą domową lub problemem alkoholowym jednego z jej członków.

Tabela 17: Liczba policyjnych interwencji domowych

I poł. 2023	2022	2021	2020	2019
-------------	------	------	------	------

1620	2804	2623	2289	1855
------	------	------	------	------

D. Pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.

W Kaliszu w latach 2022-2023 funkcjonowało 6 świetlic realizujących pozaszkolne programy opiekuńczo-wychowawcze z elementami socjoterapii, do których uczęszcza około 200 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

Oprócz oddziaływań socjoterapeutycznych dzieci te są objęte pomocą psychologiczną, pomocą w odrabianiu lekcji oraz dożywianiem. W ramach realizacji programu wszystkie dzieci miały możliwość uczestniczenia podczas wakacji w obozie profilaktyczno-terapeutycznym, który stanowił kontynuację całorocznych działań w świetlicach. Realizując założenia programowe pracownicy świetlic współpracują również z rodzicami lub opiekunami tych dzieci (jeżeli jest to możliwe). W opisywanych latach ilość dzieci w świetlicach utrzymywała się na podobnym poziomie, co świadczy o ciągłym istnieniu problemu i konieczności obejmowania wsparciem tej grupy docelowej.

W okresie wakacyjnym w 2022 roku realizowane w drodze otwartego konkursu ofert były półkolonie dla dzieci organizowane przez ZHP na Stacji harcerskiej „Grodzisko” oraz na Przystani Kalisz (ok. 210 dzieci); Stowarzyszenie „Głos Kaliszan” (ok. 30 dzieci) oraz Fundację „Reakcja” (ok. 200 dzieci). Ponadto Stowarzyszenie „Bajka” organizowało cykliczne zajęcia pn. „Dziecięce Wtorki i Czwartki”, w których każdorazowo brało udział ok. 100 dzieci.

Z kolei w okresie wakacyjnym w 2023 roku realizowane w drodze otwartego konkursu ofert były półkolonie dla dzieci organizowane przez ZHP na Stacji Harcerskiej „Grodzisko” oraz na Przystani Kalisz (ok. 180 dzieci); oraz Fundację „Reakcja” (ok. 200 dzieci). Ponadto Stowarzyszenie „Bajka” organizowało cykliczne zajęcia pn. „Dziecięce Wtorki i Czwartki”, w których każdorazowo brało udział ok. 120 dzieci.

E. Wsparcie w działaniach mających na celu poprawę jakości życia rodzin osób współuzależnionych.

W Kaliszu odbywają się spotkania trzech grup samopomocowych Al-Anon – dla rodzin osób uzależnionych. Uczestnictwo w tych grupach daje ogromne wsparcie rodzinom osób uzależnionych. W spotkaniach każdej z grup uczestniczy średnio 12-18 osób współuzależnionych (żony, matki). Grupy te nie mogą korzystać z zewnętrznego dofinansowania swojej działalności.

F. Pomoc społeczna dla rodzin z problemem alkoholowym.

Osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny otrzymują najczęściej pomoc w formie zasiłku celowego, okresowego, pomocy rzeczowej i żywności przyznawanych na podstawie decyzji z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto pomoc rzeczową prowadzi dla ww. osób Polski Komitet Pomocy Społecznej. Pomoc w postaci żywności osoby uzależnione i ich rodziny mogą otrzymać w Stowarzyszeniu „Bank Chleba”, a gorący posiłek w jadalni prowadzonej przez Caritas Diecezji Kaliskiej.

Tabela 18: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - pomoc rodzinie

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Ogólna liczba rodzin korzystająca z pomocy materialnej	2219	2579	2650	2959
W tym liczba rodzin z problemem alkoholowym	167	234	206	239
Wysokość środków na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym	198.413,97	400.507,30	356.637,75	365.760,09

4. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Około 90% młodzieży powyżej 15 r.ż. co najmniej raz piło w swoim życiu alkohol. U około 70% młodzieży picie alkoholu jest regularnie powtarzane. Najbardziej popularny napój alkoholowy wśród młodzieży stanowi piwo, a najmniej popularne jest spożywanie wina.

Młodzież ma wysoką świadomość nt. zakresu ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z piciem alkoholu. Dostrzec można również występowanie nowego trendu tzw „NoLo” co oznacza no alcohol-low alcohol. W bezpośrednim tłumaczeniu oznacza to, że wśród młodzieży, a szczególnie w przestrzeni internetowej pojawia się popularyzowanie tematu spożywania napojów bezalkoholowych lub z niską jego zawartością.

Dostępność napojów alkoholowych młodzież określa jako łatwą, co wskazuje na konieczność kontynuacji działań skierowanych na szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych oraz szerszą działalność informacyjną.

Podjęmowane działania profilaktyczne i edukacyjne:

Zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia profilaktykę dzielimy na uniwersalną, selektywną i wskazującą. W ramach realizacji działań z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2022-2023 zrealizowano:

- ***W ramach profilaktyki uniwersalnej:*** strategię profilaktyczną „Ferie zimowe w mieście”; „Dziecięce wtorki i czwartki w mieście” (100-120 dzieci na każdym z spotkań); Miejski Dzień Dziecka; Wesoła Chojnka; Kaliskie Dni Trzeźwości; szkolenie realizatorów programu profilaktycznego dla dzieci i młodzieży „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”; półkolonie z programem profilaktycznym w okresie wakacji, w których uczestniczyło ok. 200 dzieci.
- ***W ramach profilaktyki selektywnej:*** działania opiekuńcze i rozwojowe podejmowane wobec dzieci z rodzin z problemem alkoholowym realizowane w 6 świetlicach środowiskowych realizujących pozalekcyjne programy opiekuńczo-wychowawcze zawierające elementy socjoterapii, rajd pieszy „Leśny Ludek” dla dzieci ze świetlic i Domu Dziecka (ok. 100 uczestników), szkolenie dla osób pracujących z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych (wolontariusze pracujący w świetlicach, wychowawcy, kuratorzy).
- ***W ramach profilaktyki wskazującej:*** zajęcia socjoterapeutyczne realizowane w świetlicach dla dzieci przejawiających wysoki poziom agresji i nieprzystosowania w kontaktach z rówieśnikami.

5. Działania instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych

Podjęmowane działania wspomagające i wspierające działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- budowanie systemu współpracy pomiędzy stowarzyszeniami i instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wspomaganie rzeczowe, merytoryczne i finansowe przy realizacji zadań wynikających z Programu,
- wspieranie działalności środowisk abstynenckich,
- podejmowanie wspólnych działań na rzecz integracji środowisk abstynenckich,
- podwyższanie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą osobom uzależnionym, współuzależnionym, dzieciom z rodzin alkoholowych oraz ofiarom i sprawcom przemocy,
- tworzenie lokalnej koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wzajemne informowanie i współdziałanie przy realizacji i promocji działań,
- realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych dla lokalnej społeczności.

III. Diagnoza problemów narkotykowych na terenie miasta Kalisza

1. Szkody zdrowotne i społeczne wynikające z używania szkodliwego i uzależnienia od narkotyków i innych środków psychoaktywnych, NSP (Nowych Substancji Psychoaktywnych)

Zaburzenia somatyczne i psychiczne pojawiające się w wyniku używania szkodliwego i uzależnienia od narkotyków zakłócają lub uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie społeczne jednostki i całego społeczeństwa rodząc szereg szkód i kosztów.

Definicje zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii:

- **nowa substancja psychoaktywna (NSP)** jest to każda substancja lub grupa substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w formie czystej lub preparatu działająca na ośrodkowy układ nerwowy, inna niż substancja psychotropowa i środek odurzający, stwarzającą zagrożenia dla zdrowia lub zagrożenia społeczne porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający, lub które naśladują działanie tych substancji.
- **środek zastępczy** jest to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów.
- **używanie szkodliwe** jest to używanie substancji psychoaktywnej powodujące szkody somatyczne lub psychiczne, włączając upośledzenie sądenia lub dysfunkcyjne zachowanie, które może prowadzić do niesprawności lub mieć niepożądane następstwa dla związków z innymi ludźmi.

Zważając na szkody zdrowotne i społeczne, jakie ponoszą osoby uzależnione, używające szkodliwie i eksperymentujące z narkotykami, innymi środkami psychoaktywnymi (np. dopalaczami) należy poszerzać zakres działań zorientowanych na ograniczenie występowania tych szkód oraz ukierunkować je na podniesienie kompetencji zawodowych osób pracujących z uzależnionymi w procesie terapeutyczno-rehabilitacyjnym.

Podejmowane działania mające na celu ograniczenia skutków zdrowotnych i społecznych spowodowanych używaniem szkodliwym i uzależnieniem od narkotyków, innych środków psychoaktywnych oraz NSP:

A. Leczenie osób uzależnionych.

Podstawowym rodzajem pomocy dla osób uzależnionych i używających szkodliwie są programy psychoterapii grupowej i indywidualnej realizowane przez NZOZ-y w ramach kontraktów z NFZ. W Kaliszu funkcjonują trzy miejsca, gdzie mogą uzyskać profesjonalną pomoc terapeutyczną osoby uzależnione lub eksperymentujące z narkotykami lub innymi środkami psychoaktywnymi: Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia przy ul. Lipowej 5, Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN przy ul. 29 Pułku Piechoty 35 (w tym Oddział Dzienny) i Przychodnia Specjalistyczna MULTIMED przy ul. Majkowskiej 13.

Tabela 19: Liczba osób uzależnionych od narkotyków, którym udzielono porad i konsultacji

	I poł. 2023	2022	2021	2020
NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia (ilość osób)	85	106	91	110
MULTIMED przychodnia specjalistyczna (ilość osób)	83	119	113	118

NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN (ilość konsultacji)	124	142	196	110
---	-----	-----	-----	-----

Ofertę Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN przy ul. 29 Pułku Piechoty 35 uzupełniają programy, których realizacja finansowana jest z innych źródeł:

- Programy terapii kierowane do osób używających szkodliwie i uzależnionych od konopi, ich rodzin i ich bliskich,
- CANDIS – krótkoterminowy, indywidualny program terapii dla osób uzależnionych lub używających problemowo konopi (10-11 sesji).

Osoby uzależnione od narkotyków lub używające szkodliwie mogą skorzystać z pomocy i wsparcia w utrzymaniu abstynencji na spotkaniach grup samopomocowych. W Kaliszu funkcjonują trzy takie grupy: AN (Anonimowy Narkomanii) przy ul. Lipowej 5, ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 43 oraz ul. Śródmiejskiej 23.

B. Grupy terapeutyczne uzupełniające podstawową ofertę dla osób uzależnionych od narkotyków finansowane z budżetu miasta.

Tabela 20: Zestawienie grup terapeutycznych

	I poł. 2023	2022	2021	2020
After care - grupa terapeutyczna dla osób uzależnionych od narkotyków po podstawowym programie terapeutycznym	80	184	100	180
grupa terapeutyczna dla osób używających narkotyki/substancje psychoaktywne	75	140	98	140
Warsztaty umiejętności psychospołecznych	-	-	80	-
Warsztat rozwoju osobistego	60	120	-	-
Zajęcia informacyjno – edukacyjne dla osób współuzależnionych	72	198	96	-
Zajęcia informacyjno – edukacyjne dla osób używających substancje psychoaktywne	48	-	-	-
Grupa terapeutyczna dla rodzin i bliskich osób uzależnionych	72	196	-	-

C. Działania interwencyjne podejmowane przez Komendę Miejską Policji w Kaliszu wobec osób posiadających i używających narkotyki i NSP.

Pracownicy Wydziału Prewencji i Profilaktyki Społecznej Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu przeprowadzają konsultacje osób z problemem narkotykowym, pomagają w znalezieniu ośrodka, podejmują interwencje w szkołach i sprawdzają za pomocą testów, czy zatrzymany znajduje się pod wpływem narkotyków.

Aby wspomóc działania Policji w ww. zakresie ze środków z budżetu miasta dokonywane są corocznie dla Policji zakupy. W 2022 r. na prośbę Komendanta Miejskiego Policji w Kaliszu zakupiono kolejne pakiety testów do wykrywania narkotyków.

Tabela 21: Liczba ujawnionych przez policję przestępstw związanych z posiadaniem i używaniem narkotyków i dopalaczy

I poł. 2023	2022	2021	2020
105 przestępstw popełnionych przez 28	271 przestępstw popełnionych przez 48	263 przestępstwa popełnione przez	268 przestępstw popełnionych przez 43

nieletnich	nieletnich	43 nieletnich	nieletnich
------------	------------	---------------	------------

D. Działania interwencyjne podejmowane przez Straż Miejską w Kaliszu wobec osób posiadających i używających narkotyki oraz NSP.

Tabela 22: Liczba działań podjętych przez Straż Miejską związanych z posiadaniem i używaniem narkotyków i dopalaczy.

	I poł. 2023	2022	2021	2020
Zgłoszenia na numer alarmowy 986 dot. używania dopalaczy i narkotyków	4	18	2	6

E. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

W ramach Klubu Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej podejmowane są działania wspierające osoby z problemem narkotykowym w utrzymaniu abstynencji. Podczas spotkań w KIS prowadzone są z tymi osobami rozmowy indywidualne o charakterze wspierająco-edukacyjnym oraz motywującym do leczenia. Mają one także możliwość uczestniczenia w grupie wsparcia prowadzonej przez specjalistów terapii uzależnień (zadanie finansowane ze środków MOPS).

Tabela 23: Liczba osób z problemem narkotykowym, która skorzystała z oferty KIS

I poł. 2023	2022	2021	2020
62	126	62	56

F. Pomoc psychospołeczna, edukacyjna i informacyjna udzielana w Punktach Konsultacyjnych osobom uzależnionym.

W Kaliszu w 2022 r. oraz 2023 r. funkcjonowały dwa punkty konsultacyjne dla osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków oraz ich rodzin. W punkcie prowadzonym przez Stowarzyszenie „Karan”, ul. Graniczna 1 podejmowano działania z zakresu profilaktyki wskazującej (poradnictwo rodzinne, wczesna interwencja). Drugi punkt prowadzony jest przez Fundację “Bread of Life”, Al. Wolności 10/1a. Zakres konsultacji w ww. punkcie obejmuje głównie informowanie o możliwościach leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego, wsparcie w utrzymaniu abstynencji, motywowanie do podjęcia leczenia oraz edukację na temat uzależnień od narkotyków.

G. Przeciwdziałanie zjawisku dopalaczy

Działania terapeutyczno-lecznicze skierowane do osób uzależnionych od środków psychoaktywnych są realizowane w ramach kontraktów z NFZ, a działania konsultacyjne (punkty) są finansowane przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Raport Głównego Inspektora Sanitarnego za 2021 r. pokazuje, że najwięcej zgłoszeń zatruc Nowymi Substancjami Psychoaktywnymi lub Środkami Zastępczymi NSP/ŚZ było w 2021 r. w woj. łódzkim – 187 i woj. wielkopolskim – 109. Dostrzec można duży spadek ilości zatruc w porównaniu do poprzedniego raportu w 2019r. gdzie zatrucia stwierdzono w liczbach w woj. łódzkim – 625, natomiast w woj. wielkopolskim – 139.

W skali krajowej najwięcej zatruc środkami NSP/ŚZ dotyczyło grupy wiekowej 30-35 lat, gdzie ich liczba wyniosła 193. Z kolei w grupie osób w wieku 16-18 stwierdzono 30 zatruc. W porównaniu z perspektywą z roku 2019 należy podkreślić, że suma zatruc diametralnie spadła z

2148 (2019r.) do 517 (2021r.), co może wskazywać na zmniejszoną tendencję spożywania substancji typu NSP. Za najważniejszy wniosek z raportu można przyjąć, że dostęp do NSP oraz ŚZ na przestrzeni ostatnich lat został mocno ograniczony, a średnia miesięczna liczba dotycząca przypadków zatruc i podejrzeń zatruc NSP/ŚZ w 2021 r. wynosiła 43 i jest to najniższa wartość odnotowana od 2013 r.

2. Zaburzenia życia rodzinnego wywołane używaniem szkodliwym i uzależnieniem od narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz NSP.

Uzależnienie każdego rodzaju niesie za sobą negatywne konsekwencje, które wpływają na destabilizację życia rodzinnego jak i społecznego jednostki. Konsekwencją życia w rodzinie z problemem uzależnień są szkody zdrowotne, psychologiczne, emocjonalne i psychospołeczne wszystkich jej członków, zarówno osób dorosłych jak i dzieci. Cała rodzina osoby uzależnionej jest zagrożona wykluczeniem społecznym i marginalizacją. W odniesieniu do uzależnień od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych zastosowanie mają zapisy przytoczone powyżej.

Podejmowane działania w zakresie ograniczenia zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych używaniem szkodliwym i uzależnieniem od narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz NSP, poprzez udzielanie tym rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej:

A. Realizacja terapii grupowej i indywidualnej osób współuzależnionych odbywa się w NZOZ Ośrodku Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN, NZOZ Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia oraz NZOZ MULTIMED w ramach kontraktu z NFZ. Oferta tych placówek adresowana jest do wszystkich osób współuzależnionych – w terapii indywidualnej i grupowej mogą uczestniczyć rodziny osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych.

Dodatkowo, ze środków z Budżetu Miasta Kalisza został sfinansowany w 2022 r:

- warsztat pracy z emocjami jako strategii radzenia sobie ze stresem dla rodzin osób uzależnionych,
- program z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej dla młodzieży z grup ryzyka – 2 grupy.

Z kolei w roku 2023 zorganizowano:

- prowadzenie grupy pracy z traumą dla rodzin i bliskich osób uzależnionych – 2 grupy.

Rodziny osób uzależnionych z problemem różnych uzależnień: alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych mogą również uzyskać wsparcie i pomoc na spotkaniach grup samopomocowych dla osób współuzależnionych Al.-Anon (w Kaliszu są trzy takie grupy).

B. Pomoc psychospołeczna, edukacyjna i informacyjna udzielana w punktach konsultacyjnych.

W Kaliszu funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, gdzie mogą się zgłosić i uzyskać pomoc rodziny osób uzależnionych. Jest on prowadzony przez Stowarzyszenie „Karan” przy ul. Granicznej 1. Osobami najczęściej szukającymi pomocy i wsparcia w punkcie konsultacyjnym są rodzice dzieci i młodzieży używającej szkodliwie i uzależnionej od narkotyków. Drugi punkt prowadzony jest przez Fundację “Bread of Life”, Al. Wolności 10/1a.

3. Używanie narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP przez dzieci i młodzież.

Wśród najmłodszej grupy wiekowej dzieci i młodzieży sięgających po różnego rodzaju substancje psychoaktywne najczęściej wybieranymi są marihuana i haszysz, a następnie leki uspokajające i nasenne. W większości grup wiekowych eksperymentowanie z substancjami

rozpoczyna się w podobnym wieku i z podobnymi substancjami. Znaczna większość przyjmowanych substancji stanowią te pochodzące z nielegalnych źródeł. Młodzież przyznaje, że jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Z europejskiego raportu narkotykowego 2022 wynika, że młodzi dorośli (15-34) najczęściej sięgają po konopie indyjskie – 22,9% oraz MDMA – 7,7%. Pozostałe narkotyki oscylują w okolicach 5%.

Podejmowane działania profilaktyczne i edukacyjne mające na celu ograniczenie używania narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP przez dzieci i młodzież:

- ***W ramach profilaktyki uniwersalnej:*** strategia profilaktyczna Program Trenerów Osiedlowych (ok. 420 dziennie na 17 obiektach); program z zakresu profilaktyki rówieśniczej; konkurs „Wolność bez nałogów” połączony z wydrukiem kalendarzy informacyjnych; konkurs i konferencja AIDS. Zakupiono również dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu testy do wykrywania narkotyków.
- ***W ramach profilaktyki selektywnej:*** program z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej dla młodzieży z grup ryzyka, programy edukacyjne i interwencyjne dla młodzieży.
- ***W ramach profilaktyki wskazującej:*** zajęcia socjoterapeutyczne realizowane w świetlicach dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz sfinansowano spotkania grupy dla rodziców, których dzieci używają szkodliwie lub są uzależnione od narkotyków, wczesna interwencja.

4. Działania instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów narkomanii.

Podejmowane działania wspomagające działalność instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów narkomanii:

- budowanie systemu współpracy pomiędzy stowarzyszeniami i instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów narkotykowych,
- wspomaganie rzeczowe, merytoryczne i finansowe przy realizacji zadań wynikających z Programu,
- podejmowanie wspólnych działań mających na celu zapobieganie marginalizacji osób uzależnionych i ich rodzin,
- wzajemne informowanie i współdziałanie przy realizacji i promocji zadań,
- wspieranie szkół w realizacji działań edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania narkomanii wśród uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli,
- wspieranie rozwoju zawodowego osób zajmujących się między innymi udzielaniem pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkotykowych w Kaliszu.

5. Ubóstwo i wykluczenie społeczne osób uzależnionych od narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodzin.

Osoby używające narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodziny są szczególnie zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Towarzyszące uzależnieniu problemy np. choroby, konflikty z prawem, bezdomność, wykluczenie z rynku pracy, prowadzą do marginalizacji osób uzależnionych. Zapewnienie tym osobom opieki psychosocjalnej może poprawić funkcjonowanie społeczne i jakość życia zarówno ich, jak i ich rodzin.

Podejmowane działania mające na celu zmniejszenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego osób uzależnionych od narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodzin:

A. Pomoc finansowa i rzeczowa osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Osoby uzależnione od narkotyków i ich rodziny otrzymują najczęściej pomoc w formie zasiłku celowego, okresowego, pomocy rzeczowej i żywności przyznawanych na podstawie decyzji z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto pomoc rzeczową prowadzi dla ww. osób Polski Komitet Pomocy Społecznej. Pomoc w postaci żywności osoby uzależnione i ich rodziny mogą otrzymać w Stowarzyszeniu „Bank Chleba”, a gorący posiłek w jadalni prowadzonej przez Caritas Diecezji Kaliskiej.

B. Poradnictwo, edukacja, wsparcie socjalne i praca socjalna z osobami uzależnionymi.

Praca socjalna z osobami uzależnionymi od narkotyków polega na wsparciu i edukacji oraz na motywowaniu tych osób do leczenia odwykowego. Osoby te mogą liczyć również na pomoc w aktywizacji zawodowej, ustaleniu niepełnosprawności, wsparciu w utrzymaniu abstynencji. Wszystkie te działania są realizowane w ramach pracy indywidualnej z klientem przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

C. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji oraz poprawa jakości życia osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków.

Wszystkie osoby używające szkodliwie oraz osoby uzależnione od narkotyków mogą uczestniczyć w działaniach podejmowanych w ramach Klubu Integracji Społecznej. W ramach Klubu Integracji Społecznej osoby te mają możliwość skorzystania z konsultacji indywidualnych ze specjalistą ds. uzależnień oraz uczestniczyć w spotkaniach grupy wsparcia (diagnoza problemu, motywowanie do leczenia, wsparcie, nabycie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywania problemów), dzięki której utrzymują dłuższe okresy abstynencji, a co za tym idzie poprawia się ich jakość życia.

IV. Diagnoza problemów wynikających z uzależnienia od zachowań (uzależnień behawioralnych).

1. Szkody zdrowotne i społeczne wynikające z uzależnienia od zachowań.

Uzależnienia behawioralne definiuje się jako typ kompulsywnego zachowania człowieka, powtarzającego się nawyku, który zwiększa ryzyko choroby i problemów osobistych oraz społecznych. Uzależnienie od zachowań objawiają się utratą kontroli podczas dążenia do krótkotrwałej nagrody. Zależność od powtarzania zachowań jest tak silna, że w terminologii nazywana jest „toksykomania bez substancji”. Kryteria określające rozwój uzależnień behawioralnych to zaabsorbowanie, modyfikacja nastroju, tolerancja, symptomy odstawienia, konflikt i nawroty. Jak każde z uzależnień również uzależnienie od zachowań pociąga za sobą negatywne konsekwencje, głównie w zaburzeniu obszarów życia codziennego. Warto wskazać, że niestety, w przeciwieństwie do uzależnień chemicznych, uzależnienia behawioralne nadal przez społeczeństwo nie są odbierane jako choroba – mimo, że faktycznie są. W konsekwencji osoby te rzadziej objęte są specjalistycznym wsparciem.

Przykładami uzależnienia behawioralnego są wszelkie notorycznie powtarzane zachowania, a najczęściej w literaturze mówi się m.in. o:

- zakupoholizm,
- hazard,
- kompulsywne objadanie się,
- ortoreksja – nadmierna koncentracja na zdrowym jedzeniu,
- bigoreksja – nadmierna dbałość o sylwetkę,
- uzależnienie od seksu lub pornografii,

- pracoholizm,
- uzależnienie od komputera/gier komputerowych,
- uzależnienie od mediów społecznościowych,
- uzależnienie od telefonu komórkowego – fonoholizm,
- kleptoholizm – uzależnienie od okradania.

Uzależnienie behawioralne coraz częściej dotyczą ludzi młodych, dzieci i młodzieży, którzy najczęściej uzależniają się od mediów cyfrowych, komputera, tabletu, telefonu, a przede wszystkim Internetu. Dane pokazują, że blisko połowa osób młodych nie wylogowuje się z mediów społecznościowych, co oznacza, że pozostają w nieustannym kontakcie. W Polsce coraz większym problemem wśród dorosłych staje się pracoholizm, czyli uzależnienie od pracy. Szacuje się, że aż 2,5 mln Polaków jest zagrożonych tym uzależnieniem. Około 27 tys. osób uprawia hazard patologiczny – główną przyczyną jest wygrana pieniężna. Polaków dotyczy również zakupoholizm, który występuje u blisko miliona osób.

Podejmowane działania mające na celu zmniejszenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego osób uzależnionych od narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodzin:

A. Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN przy ul. 29 Pułku Piechoty 35

W Ośrodku jest realizowany program „Nie igrzaj najwyższą stawką jest życie” dla osób uzależnionych od hazardu oraz innych uzależnień behawioralnych (internet, komputery, zakupoholizm, pracoholizm). Jest to program opieki i terapii patologicznych hazardzistów, osób z innymi uzależnieniami i ich rodzin.

Realizacja projektu finansowana jest ze środków Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. W ramach projektu realizowane są takie działania jak: interwencje kryzysowe, indywidualne wsparcie terapeutyczne, poradnictwo rodzinne, grupa zapobiegania nawrotom, warsztaty umiejętności, konsultacje prawne, konsultacje psychiatryczne.

B. Leczenie dla osób uzależnionych od hazardu

W kaliskich przychodniach realizowane są profesjonalne programy pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Tabela 24: Liczba osób uzależnionych od hazardu, które zgłosiły się na leczenie

	I poł. 2023	2022	2021	2020
MULTIMED przychodnia specjalistyczna	6	4	8	6
NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	16	22	20	20

C. Ruch samopomocowy

Osoby uzależnione od zachowań mogą skorzystać z pomocy i wsparcia w utrzymaniu abstynencji na spotkaniach grupy samopomocowej. W Kaliszu funkcjonuje jedna taka grupa, której spotkania odbywają się w siedzibie Abstynenckiego Klubu „Jantar” przy ul. Śródmiejskiej 23. Jest to grupa samopomocowa AH (Anonimowi Hazardziści).

D. Pomoc psychospołeczna, edukacyjna i informacyjna udzielana w Punktach Konsultacyjnych osobom uzależnionym

W Kaliszu w 2022 i 2023 roku. funkcjonowały dwa punkty konsultacyjne dla osób uzależnionych od oraz ich rodzin. Jeden punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Karan”,

drugi punkt prowadzony jest przez Fundację "Bread of Life". Zakres konsultacji w ww. punktach obejmuje głównie informowanie o możliwościach leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego, wsparcie w utrzymaniu abstynencji, motywowanie do podjęcia leczenia oraz edukację na temat uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych. Funkcjonowanie ww punktów jest finansowane z innych środków np. Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

2. Uzależnienia behawioralne wśród dzieci i młodzieży

Co dziesiąty nastolatek należy do grupy zagrożonych lub uzależnionych, 60% dzieci i młodzieży między 9 a 16 rokiem życia w sposób aktywny codziennie lub prawie codziennie korzysta z komputera i internetu. 75,6% dzieci w wieku 5-7 lat spędza czas wolny na grach komputerowych. Dzieci deklarują, że zazwyczaj na graniu w gry komputerowe spędzają każdego dnia od pół do dwóch godzin (42,9%). Co trzecie dziecko gra tylko w wybrane dni, a co dziesiąte każdego dnia od 2 do 3 godzin.

Problem nadużywania internetu występuje u ok. 12% polskich nastolatków – częściej dotyczy dziewczynek niż chłopców. Według Urzędu Komunikacji Elektronicznej blisko 9 na 10 dzieci korzysta z internetu codziennie, a ponad 80% dzieci powyżej 7 r.ż. posiada własny telefon komórkowy. Zjawisko e-uzależnień wydaje się stosunkowo nowym rodzajem uzależnień, jednakże rozwija się bardzo szybko. Śledzenie mediów społecznościowych lub nałogowe granie w gry w ogromnym stopniu negatywnie wpływa na psychikę i zachowanie dzieci oraz młodzieży. Młodzież nadużywająca telefonów komórkowych ogranicza inne aktywności, ma problem z kontrolowaniem emocji, wycofuje się, zaniedbuje relacje społeczne, pogłębiają się problemy szkolne i zdrowotne. Spędzanie czasu wolnego z używaniem przestrzeni internetowej staje się najczęściej wybieraną formą aktywności realizowanej w czasie wolnym dzieci i młodzieży. Prowadzi to do problemów na każdej płaszczyźnie życia społecznego, prywatnego, szkolnego, rodzinnego. Zaobserwować można również pogłębianie się tego problemu szczególnie podczas realizowania innych aktywności tj. młodzież spędzająca wspólnie popołudnie w grupie – spędza czas razem jednakże każdy indywidualnie z użyciem własnego telefonu.

Według polskich badań Nastolatki 3.0 (edycja z 2021 roku), co trzeci nastolatek uzyskuje wysokie wyniki na skali problemowego korzystania z internetu, co można uznać za poziom ryzyka rozwinięcia się zaburzenia. Trzech na stu badanych ma bardzo wysoki wynik na tej skali, co prawdopodobnie oznacza zaburzenie (potocznie: uzależnienie od internetu). Dane pokazują, że nieco co czwarty nastolatek miał doświadczenie polegające na oglądaniu treści pornograficznych (28,6%), przy czym w grupie młodszej (11–12 lat) dotyczy to co dziesiątej osoby (11,6%), a w grupie starszej (16–17 lat) dotyczy to już (nieco mniej niż) co drugiego nastolatka (45,8%).

Analiza typowego dnia roboczego młodszej grupy (15-16 lat) ujawnia najliczniejszą grupę, która korzysta z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (31,3%), mniej osób poświęca na tą aktywność ok. 4-5 godzin (22,0%). W przypadku typowego dnia weekendowego, dominują dwie grupy: frakcja korzystająca ponad 6 godzin dziennie (27,1%) oraz korzystająca ok. 4-5 godzin (26,6%).

W starszej grupie (17-18), w typowym dniu roboczym, największy odsetek uczniów poświęca na korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (35,0%) lub około 4-5 godzin dziennie (23,7%). W trakcie weekendu dominuje korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (27,7%) lub około 4-5 godzin dziennie (27,5%).

Podejmowane działania mające na celu zmniejszenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego osób uzależnionych od narkotyków, innych środków psychoaktywnych i NSP oraz ich rodzin:

A. Działania w szkołach

W kaliskich szkołach w ramach realizacji programów wychowawczo-profilaktycznych realizowano w latach 2022-2023 następujące działania:

- szkolenie „Praca z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym – redukcja stresu neuropsychologicznego,
- Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej,
- Warsztaty profilaktyczne dot. cyberprzemocy dla uczniów klas ósmych,
- Przeprowadzenie prelekcji profilaktycznej dot. cyberprzemocy dla rodziców uczniów klas V,
- Szkolenie profilaktyka i terapia uzależnień chemicznych i behawioralnych,
- Szkolenie emocje dziecka, ich rozpoznawanie i umiejętne reagowanie na nie, wdrażanie dziecka do samodzielności, zagrożenia wynikające z postawy nadopiekuńczości,
- Dzień Bezpiecznego Internetu.

B. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kaliszu

W latach 2022-2023 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kaliszu wzięła udział w kampanii Społecznej „Dzień Bezpiecznego Internetu” promując tematykę odpowiedzialnego i zdrowego korzystania przez dzieci i młodzież z internetu: akcja wizualna oraz ulotki o treściach psychoedukacyjnych.

Ponadto w Poradni realizowano warsztaty dla dzieci i młodzieży między innymi na temat uzależnień behawioralnych oraz warsztaty dla rodziców.

3. Działania instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów uzależnień behawioralnych.

Podejmowane działania wspomagające działalność instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służące rozwiązywaniu problemów wynikających z uzależnienia od zachowań:

- budowanie systemu współpracy pomiędzy stowarzyszeniami i instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów wynikających z uzależnień behawioralnych,
- wzajemne informowanie i współdziałanie przy realizacji i promocji zadań,
- wspieranie szkół w realizacji działań edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym wśród uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli,
- wspieranie rozwoju zawodowego osób zajmujących się między innymi udzielaniem pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz profilaktyką i rozwiązywaniem problemów wynikających z uzależnień behawioralnych w Kaliszu.

V. Zasoby do realizacji Programu

Zadania Programu realizowane są przez instytucje, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe i inne podmioty, a także przez osoby indywidualne posiadające niezbędne kwalifikacje, takie jak:

- NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia,
- Multimed – przychodnia specjalistyczna dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu (MOPS),
- Klub Integracji Społecznej (KIS),
- Zespół Interdyscyplinarny (ZI),
- Komenda Miejska Policji w Kaliszu (KMP),
- Straż Miejska Kalisza (SMK),
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kaliszu (PSSE).
- Caritas Diecezji Kaliskiej

- Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu i ich Rodzinom „Życie”,
  - Fundacja Bread of Life,
  - Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Opatrzności Bożej w Kaliszu,
  - Parafia Katedralna pw. św. Mikołaja w Kaliszu,
  - Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Kaliszu,
  - Stowarzyszenie Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy „JANTAR”,
  - Stowarzyszenie Abstynencki Klub „Zdrowie i Trzeźwość”,
  - Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „Karan”,
  - Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło w Kaliszu,
  - Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu,
  - Zgromadzenie Sióstr Nauczycielek Św. Doroty Córki Najświętszych Serc,
  - Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca w Kaliszu,
  - grupy samopomocowe dla osób uzależnionych,
  - grupy samopomocowe dla rodzin osób uzależnionych,
  - szkoły,
  - przeszkoleni realizatorzy programów profilaktycznych,
  - realizatorzy posiadający kwalifikacje do prowadzenia zajęć terapeutycznych,
- Na terenie powiatu kaliskiego funkcjonuje Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokołowie realizujący leczenie z zakresu uzależnień, z którego korzystają mieszkańcy Kalisza.

VI. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025.

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 jest zgodny z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Program, uwzględnia realizację celu operacyjnego 2: Profilaktyka uzależnień.

Wykaz zadań na podstawie Narodowego Programu Zdrowia:

2. Zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom – zadania do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego.

- 2.1. Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom.
- 2.2. Monitorowanie i badania problematyki związanej z sytuacją epidemiologiczną w zakresie spożywania alkoholu z uwzględnieniem struktury spożycia oraz dostępności alkoholu.
- 2.3. Edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień.
- 2.4. Poszerzanie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
- 2.5. Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodzin.
- 2.6. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie.
- 2.7. Redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich.

3. Uzależnienie od alkoholu.

- 3.1. Wdrożenie i upowszechnianie standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD.
- 3.2. Kształcenie personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących szkodliwie i ryzykownie oraz na temat FASD

3.3. Zmniejszanie dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu.

3.4. Zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.

4. Uzależnienia od zachowań (uzależnienia behawioralne).

4.1. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie materiałów informacyjno-edukacyjnych, prowadzenie kampanii społecznych, strony i poradni internetowej oraz telefonu zaufania.

5. Uzależnienia od narkotyków.

5.1. Działania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

VII. Cel główny i obszary szczegółowe Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Głównym założeniem Programu jest zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom oraz ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących ich skutkiem.

Zadania realizowane przez Miasto Kalisz w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych są spójne i zgodne z zadaniami służącymi realizacji celu operacyjnego 2: profilaktyka uzależnień określonymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025, z zadaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025 oraz z zadaniami własnymi określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Cel główny				
Zapewnianie mieszkańcom Kalisza sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami				
Obszary szczegółowe				
Obszar 1	Obszar 2	Obszar 3	Obszar 4	Obszar 5
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ich bliskich	Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, szczególnie adresowane do dzieci i młodzieży	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą domową	Naruszanie przepisów określonych w art 13 ¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

VIII. Wykaz planowanych zadań w ramach realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ich bliskich						
Lp.	Nazwa zadania	Beneficjenci zadania	Planowany realizator	Wskaźniki realizacji zadania	Planowane rezultaty /rocznie	Termin realizacji
1.	Realizacja programów terapeutycznych dla osób uzależnionych uzupełniających podstawowy program leczenia uzależnień od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych nie finansowanych przez NFZ	- osoby uzależnione po podstawowym programie leczenia uzależnień od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych	realizatorzy uprawnieni do prowadzenia programów terapeutycznych	- liczba programów - liczba beneficjentów	- min. 2 programy - min. 40 beneficjentów	2024-2026
2.	Realizacja działań i programów wspierających utrzymanie abstynencji oraz zapobiegających wykluczeniu społecznemu	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - otoczenie osób uzależnionych	realizatorzy uprawnieni do prowadzenia zajęć terapeutycznych	- liczba osób uczestniczących w programach - liczba programów	- min. 60 osób - min. 3 programy	2024-2026
3.	Realizacja programów redukcji szkód, zdrowotnych i społecznych, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - otoczenie osób uzależnionych	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba osób uczestniczących w programach - liczba programów	- min. 500 osób - min. 3 programy	2024-2026
4.	Realizacja działań edukacyjnych na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - otoczenie osób uzależnionych - mieszkańcy Kalisza	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi - liczba działań edukacyjnych	- min. 200 osób - min. 3 działania	2024-2026
5.	Prowadzenie poradnictwa w punktach konsultacyjno-informacyjnych i poradniach	-osoby zagrożone uzależnieniami, -osoby współuzależnione -otoczenie osób uzależnionych -osoby doświadczające kryzysu psychicznego	- realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert - Klub Integracji Społecznej (MOPS)	- liczba osób, które skorzystały z konsultacji, porad - liczba placówek prowadzących poradnictwo	-min. 400 osób -min. 1 placówka prowadząca poradnictwo	2024-2026

6.	Organizacja obozów i półkolonii profilaktyczno-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień	-dzieci i młodzież z rodzin z problemem uzależnień	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba beneficjentów - liczba zorganizowanych obozów/półkolonii	- min. 150 beneficjentów - min. 5 obozów/półkolonii	2024-2026
7.	Organizacja obozów terapeutycznych dla dorosłych osób uzależnionych i współuzależnionych	- dorosłe osoby uzależnione z co najmniej 6 miesięczną abstynencją - osoby współuzależnione	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba beneficjentów - liczba zorganizowanych obozów	- min. 90 beneficjentów - min. 3 obozy	2024-2026
8.	Prowadzenie działań rehabilitacyjnych i zapobiegających wykluczeniu społecznemu dla osób w kryzysie bezdomności z problemem uzależnień, wraz z zapewnieniem schronienia/noclegu w różnych formach	- osoby uzależnione w kryzysie bezdomności	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba beneficjentów - liczba form prowadzonych działań	- min. 80 beneficjentów - min. 2 formy	2024-2026
9.	Wspieranie programów ograniczania szkód społecznych i zdrowotnych dla osób uzależnionych w kryzysie bezdomności	- osoby uzależnione w kryzysie bezdomności	- organizacje pozarządowe - jednostki organizacyjne - WSSM	- liczba programów - liczba beneficjentów	- min. 1 program - min. 50 beneficjentów	2024-2026
10.	Wspieranie zadań realizowanych przez organizacje abstynenckie oraz inne podmioty promujących zdrowy styl życia i abstynencję	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - organizacje abstynenckie	- organizacje abstynenckie - WSSM	- liczba działań - liczba odbiorców działań	- min. 5 działań - min. 100 odbiorców	2024-2026
11.	Motywowanie do leczenia osób uzależnionych	- osoby uzależnione	MKRPA	- liczba beneficjentów objętych działaniami MKRPA	- min. 10 beneficjentów	2024-2026
12.	Współpraca z Prokuraturą Rejonową, w zakresie zobowiązania do leczenia odwykowego	- osoby uzależnione	- MKRPA - WSSM	- liczba wniosków skierowanych do Prokuratury	- w miarę potrzeb	2024-2026
13.	Zwiększenie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się obszarem uzależnień i przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i	- pracownicy realizujący działania z zakresu terapii uzależnień/ pracownicy leczenia uzależnień - osoby realizujące działania w	- realizatorzy uprawnieni do przeprowadzania szkoleń	- liczba szkoleń - liczba uczestników szkoleń	- min. 3 szkolenia - min. 90 uczestników	2024-2026

rozwiązywania problemów uzależnień	zakresie profilaktyki uzależnień			
------------------------------------	----------------------------------	--	--	--

2. Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, szczególnie adresowane do dzieci i młodzieży						
Lp.	Nazwa zadania	Beneficjenci zadania	Planowany realizator	Wskaźniki realizacji zadania	Planowane rezultaty /rocznie	Termin realizacji
1.	Realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego na podstawie diagnozy środowiska szkolnego	- uczniowie kaliskich szkół - mieszkańcy Kalisza	- wyłoniony realizator	- liczba przeprowadzonych programów - liczba uczestników	- min. 10 programów - min. 200 uczestników	2024-2026
2.	Organizacja szkoleń dla realizatorów programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego	- nauczyciele kaliskich szkół - pedagodzy szkolni - pracownicy pracujący z dziećmi i młodzieżą	- wyłoniony realizator	- liczba przeprowadzonych szkoleń - liczba przeszkolonych realizatorów	- min. 5 szkoleń - min. 100 przeszkolonych osób	2024-2026
3.	Realizacja autorskich programów profilaktycznych lub programów wychowawczo-profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności z zakresu profilaktyki uzależnień na podstawie diagnozy środowiska szkolnego lub środowiska lokalnego	- uczniowie kaliskich szkół - mieszkańcy Kalisza	- wyłoniony realizator	- liczba przeprowadzonych programów - liczba uczestników	- 5 programów - min. 100 beneficjentów	2024-2026
4.	Realizacja programów profilaktycznych dla rodziców i aktywna współpraca z nimi w obszarze profilaktyki uzależnień	- rodzice - opiekunowie prawni - nauczyciele kaliskich szkół	- wyłoniony realizator	- liczba przeprowadzonych warsztatów/prelekcji/programów profilaktycznych - liczba uczestników	- min. 5 programów/ warsztatów/prelekcji - min. 100 uczestników	2024-2026
5.	Wspieranie działalności świetlic środowiskowych realizujących pozaszkolne programy opiekuńczo-	- dzieci i młodzież z rodzin z problemem uzależnień	- kościoły/parafie - organizacje pozarządowe - realizatorzy wyłonieni w	- liczba dzieci i młodzieży korzystających	- min. 150 beneficjentów	2024-2026

	wychowawcze zawierające elementy socjoterapii, w tym dożywianie		drodze konkursu ofert			
6.	Realizacja programów profilaktycznych wraz z zapewnieniem wypoczynku dla dzieci i młodzieży	- dzieci i młodzież z Kalisza	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba dzieci i młodzieży korzystających	- min. 300 uczestników - min. 3 programy	2024-2026
7.	Realizacja zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w oparciu o założenia profilaktyki rówieśniczej	- dzieci i młodzież z Kalisza	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba dzieci i młodzieży korzystających	- min. 150 uczestników	2024-2026
8.	Prowadzenie działań integrujących psychoprofilaktykę z aktywnością sportową poprzez prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży	- dzieci i młodzież z Kalisza	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba dzieci i młodzieży korzystających - liczba działań	- min. 500 uczestników - min. 3 działania	2024-2026
9.	Wspieranie i organizacja szkolnych i pozaszkolnych strategii profilaktycznych dla dzieci i młodzieży promujących zdrowy tryb życia, utrwalających postawy i zachowania prozdrowotne	- dzieci i młodzież z Kalisza	realizatorzy wyłonieni w drodze konkursu ofert	- liczba dzieci i młodzieży korzystających - liczba działań – strategii profilaktycznych	- min. 500 uczestników - min. 3 strategie profilaktyczne	2024-2026
10.	Wspieranie działań promujących bezpieczny i wolny od substancji psychoaktywnych sposób spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - mieszkańcy Kalisza`	- organizacje abstynenckie - organizacje pozarządowe - WSSM	- liczba działań	- min. 3 działania	2024-2026
11.	Wspieranie organizacji imprez, kampanii edukacyjnych, profilaktycznych, działań propagujących zdrowy tryb życia i zapobiegających izolacji społecznej osób uzależnionych i ich rodzin	- osoby uzależnione - osoby współuzależnione - mieszkańcy Kalisza	- organizacje abstynenckie - organizacje pozarządowe - WSSM	- liczba imprez, kampanii, działań profilaktycznych	- min. 3 działania	2024-2026
12.	Współpraca z podmiotami i organizacjami pozarządowymi w zakresie zapobiegania i zwalczania uzależnień i przeciwdziałania	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - organizacje pozarządowe	- liczba działań	- min. 4 działania	2024-2026

	przemocy domowej					
13.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną oraz osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych	- nauczyciele - pedagodzy - działacze profilaktyczni - członkowie organizacji i środowisk abstynenckich	- realizatorzy uprawnieni do przeprowadzania szkoleń	- liczba szkoleń - liczba uczestników szkoleń	- min. 3 szkolenia - min. 60 uczestników	2024-2026

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień						
Lp.	Nazwa zadania	Beneficjenci zadania	Planowany realizator	Wskaźniki realizacji zadania	Planowane rezultaty /rocznie	Termin realizacji
1.	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii społecznych, adresowanych do różnych grup docelowych dot. ryzyka i szkód wynikających z uzależnień	- mieszkańcy Kalisza	- wyłoniony realizator - WSSM	- liczba kampanii/ działań - liczba beneficjentów	- min. 3 kampanie/ działania - min. 500 beneficjentów	2024-2026
2.	Prowadzenie edukacji publicznej w zakresie problematyki FASD – skutki spożywania napojów alkoholowych w okresie ciąży	- mieszkańcy Kalisza - kobiety w wieku rozrodczym	- wyłoniony realizator - WSSM	- liczba kampanii/ działań	- min. 3 kampanie - min. 3 działania	2024-2026
3.	Upowszechnianie informacji, w tym w przestrzeni internetowej na temat dostępu do placówek leczenia uzależnień oraz placówek wsparcia osób z problemem uzależnień	- osoby zagrożone uzależnieniem - osoby uzależnione i współuzależnione - mieszkańcy Kalisza	- WSSM - media lokalne – telewizja, praca - media społecznościowe	- liczba publikacji, artykułów, programów i audycji medialnych	- min. 10 publikacji	2024-2026
4.	Organizacja Kaliskich Dni Trzeźwości	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - Komenda Miejska Policji - Straż Miejska Kalisza - Stowarzyszenia Abstynenckie	- liczba podjętych działań - liczba odbiorców	- min. 10 działań - min. 500 odbiorców	2024-2026

5	Współorganizowanie konferencji, narad, seminariów i szkoleń różnych grup zawodowych i przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - organizacje pozarządowe - jednostki organizacyjne	- liczba kampanii edukacyjnych/konferencji	- min. 3 działania	2024-2026
6.	Przygotowanie, zakup oraz dystrybucja materiałów: edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych dotyczących tematyki uzależnień i przemocy oraz zakup literatury fachowej	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - wyłoniony realizator	- liczba przygotowanych materiałów	- w miarę potrzeb	2024-2026
7.	Zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji zadań zawartych w MPPiRPAoPN oraz wspierającego działalność profilaktyczną organizacji i placówek wsparcia	- mieszkańcy Kalisza - placówki wsparcia	- WSSM	- liczba zakupionych materiałów, sprzętu i wyposażenia	- w miarę potrzeb	2024-2026
8.	Współpraca z mediami w zakresie poszerzania poziomu wiedzy o uzależnieniach	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - media lokalne – telewizja, praca - media społecznościowe	- liczba artykułów, programów i audycji medialnych	- min. 10 działań	2024-2026
9.	Realizacja badań nad używaniem alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną w ramach programu ESPAD oraz badań społecznych dotyczących problemów uzależnień.	- mieszkańcy Kalisza - dzieci i młodzież z Kalisza	- WSSM - wyłoniony realizator	- liczba osób objętych badaniami	- min. 1000 osób	2024
10.	Prowadzenie działań prewencyjnych z wykorzystaniem testów do wykrywania narkotyków	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - wyłoniony realizator	- liczba działań prewencyjnych	- min. 5 działań	2024-2026
11.	Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości w miejscach publicznych i na temat konsekwencji nietrzeźwości kierowców	- kierowcy - mieszkańcy Kalisza	- Komenda Miejska Policji - Straż Miejska Kalisza - WSSM	- liczba działań informacyjnych	- min. 5 działań	2024-2026

4. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową						
Lp.	Nazwa zadania	Beneficjenci zadania	Planowany realizator	Wskaźniki realizacji zadania	Planowane rezultaty /rocznie	Termin realizacji
1.	Udzielanie niezbędnej pomocy osobom doznającym przemocy poprzez działania interwencyjne, poradnictwo specjalistyczne, pomoc psychospołeczną i prawną oraz udzielanie schronienia	- osoby doznające przemocy	- MOPS (DIK) - Zespół Interdyscyplinarny	- liczba działań interwencyjnych - ilość udzielonych form pomocy	- w miarę potrzeb	2024-2026
2.	Udzielanie wsparcia i interdyscyplinarnej pomocy osobom doznającym przemocy – procedura „Niebieskie Karty”	- osoby doznające przemocy	- MOPS (DIK) - Zespół Interdyscyplinarny	- liczba porad/ spotkań	- min. 50 porad/ spotkań	2024-2026
3.	Prowadzenie działań interwencyjno–edukacyjnych skierowanych do osób stosujących przemoc domową – procedura „Niebieskie Karty”	- osoby stosujące przemoc	- MOPS (DIK) - Zespół Interdyscyplinarny	- liczba porad/ spotkań	- min. 50 porad/ spotkań	2024-2026
4.	Wspieranie realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programów ochrony osób doświadczających przemocy domowej	- osoby stosujące przemoc - osoby doznające przemocy	- MOPS (DIK) - Zespół Interdyscyplinarny - WSSM	- liczba beneficjentów - liczba przeprowadzonych programów	- min 50 beneficjentów - min. 1 program	2024-2026
5.	Prowadzenie programów profilaktyki przemocy domowej	- mieszkańcy Kalisza	- MOPS (DIK) - Zespół Interdyscyplinarny - WSSM - jednostki organizacyjne	- liczba beneficjentów - liczba przeprowadzonych programów	- min 50 beneficjentów - min. 1 program	2024-2026
6.	Aktualizacja i upowszechnienie informatora dla mieszkańców Kalisza dot. pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom, dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych, ofiarom przemocy	- mieszkańcy Kalisza	- WSSM - jednostki organizacyjne	- liczba aktualizacji - liczba środowisk do których zostanie rozdysponowany informator	- w miarę potrzeb	2024-2026

	oraz osobom w kryzysie bezdomności					
8.	Zwiększenie kompetencji osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w tym finansowanie lub dofinansowanie różnych form kształcenia dla ww. osób	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny - pracownicy MOPS - pedagodzy szkolni - kuratorzy sądowi - nauczyciele - przedstawiciele służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej 	- realizatorzy uprawnieni do przeprowadzania szkoleń	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń - liczba uczestników szkoleń 	<ul style="list-style-type: none"> - min. 1 szkolenie - min. 30 uczestników 	2024-2026

5. Naruszanie przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi						
Lp.	Nazwa zadania	Beneficjenci zadania	Planowany realizator	Wskaźniki realizacji zadania	Planowane rezultaty /rocznie	Termin realizacji
1.	Kontrola placówek handlowych i gastronomicznych w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	-placówki handlowe i gastronomiczne posiadające zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> -WSSM - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Komenda Miejska Policji - Straż Miejska Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych kontroli -liczba zawiadomień o popełnieniu przestępstwa 	- min. 50 kontroli	2024-2026
2.	Występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach związanych z naruszeniem warunków sprzedaży napojów alkoholowych, w szczególności sprzedaży alkoholu nieletnim.	-placówki handlowe i gastronomiczne posiadające zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> -WSSM - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba złożonych zawiadomień - liczba interwencji 	- w miarę potrzeb	2024-2026
3.	Opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu z prawem miejscowym	-placówki handlowe i gastronomiczne posiadające zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> - WSSM - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 	- liczba wniosków i wydanych opinii	- ok. 60 wniosków	2024-2026

4.	Prowadzenie działań interwencyjnych i akcji profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych.	-pracownicy placówek handlowych i gastronomicznych posiadające zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	- WSSM - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Komenda Miejska Policji - Straż Miejska Kalisza	- liczba podmiotów gospodarczych objętych działaniami edukacyjno -profilaktycznymi	- min. 50 podmiotów	2024-2026
5.	Szkolenie podmiotów gospodarczych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	-pracownicy placówek handlowych i gastronomicznych posiadające zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	- wyłoniony realizator	- liczba przeprowadzonych szkoleń - liczba uczestników	- min. 1 szkolenie - min. 20 uczestników	2024-2026

IX. Zasady finansowania i realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 oraz zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. Zasady finansowania zadań

Środki finansowe na realizację zadań zawartych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii pochodzą z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych i określa je na dany rok Rada Miasta Kalisza w ramach uchwały w sprawie budżetu Kalisza – miasta na prawach powiatu.

Ponadto Miasto otrzymuje dodatkowo od 2021 r. środki na realizację międzyresortowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu z opłat wnoszonych przez hurtowników zaopatrujących w napoje alkoholowe, w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml (tzw. „małpki”), które stanowią 50% kwoty jaką wnosi przedsiębiorca do Urzędu Skarbowego. Drugie 50% jest to przychód Narodowego Funduszu Zdrowia. Działania, na które mogą być wydatkowane powyższe środki powinny znaleźć odzwierciedlenie w miejskim programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i na te działania powinny być wydatkowane w pierwszej kolejności.

- 1) Dotacje na realizację zadań w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii udzielane są po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, bądź w formie „małych grantów” zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert w trybie określonym w art. 14 ustawy o zdrowiu publicznym.
- 2) Pozostałe zadania finansowane są po przeanalizowaniu kosztorysu i zakresu realizacji zadania w oparciu o przepisy ustawy – Prawo zamówień publicznych.
- 3) Wysokość stawki za zadania realizowane w ramach Programu przez osoby fizyczne jest zależna od poziomu kompetencji, wykształcenia i doświadczenia osoby realizującej zadanie, z uwzględnieniem posiadanych stopni i tytułów naukowych, specjalistycznego wykształcenia podyplomowego zgodnego z problematyką zajęć, odbytych staży i superwizji, posiadanych certyfikatów i licencji.
- 4) Ustalenie stawki za realizację zadania następuje z uwzględnieniem dostępności na rynku realizatorów o wymaganych do danego zadania specjalnościach, po przeprowadzeniu negocjacji cen. Stawki najwyższe mogą być stosowane jedynie w szczególnych przypadkach, po uzyskaniu pozytywnej opinii Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 5) Podmioty realizujące zadania Programu zobowiązane są do każdorazowego zamieszczania informacji o dofinansowaniu lub finansowaniu zadania z budżetu Miasta Kalisza.

2. Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu

- 1) członkom Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu przysługuje wynagrodzenie za udział w posiedzeniach plenarnych Komisji w wysokości 4% minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- 2) Przewodniczącemu Komisji za przygotowanie i prowadzenie posiedzenia Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 6% minimalnego wynagrodzenia za pracę. W przypadku nieobecności Przewodniczącego wynagrodzenie z tego tytułu przysługuje Wiceprzewodniczącemu Komisji;

- 3) Członkom Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 5% minimalnego wynagrodzenia za pracę, na podstawie list obecności potwierdzających udział w posiedzeniu zespołu za udział w posiedzeniach:
- a. zespołu ds. kontroli – podsumowanie przeprowadzonych kontroli placówek posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, podsumowanie wizji dot. lokalizacji punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w związku ze złożonymi wnioskami o wydanie zezwoleń;
  - b. zespołu ds. motywowania do leczenia – prowadzenie rozmów motywujących do leczenia;
  - c. zespołu ds. profilaktyki i edukacji – prowadzenie, opiniowanie i kontrola działań z zakresu profilaktyki uzależnień,

3. Zasady realizacji Programu

- 1) Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 wynika ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2025;
- 2) w Programie uwzględnione są zadania służące realizacji celu operacyjnego 2: Profilaktyka uzależnień określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025;
- 3) zadania Programu będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 4) koordynacja realizacji Programu należy do zadań Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza, który współpracuje z realizatorami poszczególnych zadań Programu;
- 5) realizacja Programu odbywa się we współpracy z jednostkami organizacyjnymi miasta, szkołami, policją, sądem, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz kościołami, związkami wyznaniowymi i osobami fizycznymi (tzw. realizatorami), które posiadają odpowiednie kwalifikacje do realizacji zadań;
- 6) w myśl art. 3 ust. 2 ustawy o zdrowiu publicznym w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego mogą uczestniczyć m. in. podmioty, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą spraw objętych zadaniami określonymi w art. 2 ww. ustawy, w tym organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- 7) zadania programu mogą być też realizowane przez jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, posiadające niezbędną wiedzę, doświadczenie i potencjał kadrowy w zakresie zagadnień objętych Programem. Miasto Kalisz wspiera działania tych podmiotów lub powierza im realizację zadań wynikających z niniejszego Programu.
- 8) monitoring realizacji Programu polega na zbieraniu i analizowaniu informacji w celu ustalenia, czy wyznaczone w ramach Programu zadania są realizowane zgodnie z założonym planem. Będzie prowadzony przy wykorzystaniu określonych w Programie wskaźników oraz na podstawie sprawozdań przekazywanych przez realizatorów zadań. Uzyskane w ww. sposób informacje i wynikające wnioski zostaną uwzględnione w diagnozie problemów w programie na kolejny okres.

Uzasadnienie

Mając na uwadze aktualne rekomendacje Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom oraz konieczność uzupełnienia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii o planowane wskaźniki i rezultaty realizacji poszczególnych obszarów, należy dokonać ujednolicenia części dotyczącej zadań własnych Miasta w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 25 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Program zgodnie z wymogami wynika ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016–2025. W Programie został również uwzględniony cel operacyjny 2: Profilaktyka uzależnień określony w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025.

Wszystkie zadania realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii ukierunkowane są na przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zminimalizowanie skutków społecznych i szkód zdrowotnych u osób dotkniętych problemem uzależnień, w tym przeciwdziałanie przemocy domowej. Zakładane zadania będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Projekt Programu uzyskał pozytywną opinię Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu.

Wobec powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest uzasadnione i niezbędne.

*Prezydent
Miasta Kalisza
/.../
Krystian Kinastowski*